Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
NILSA WAHLA
od 12. veljače 2015.[1]

Predmet C-583/13 P

Deutsche Bahn AG
DB Mobility Logistics AG
DB Energie GmbH
DB Netz AG
DB Schenker Rail GmbH
DB Schenker Rail Deutschland AG
Deutsche Umschlaggesellschaft Schiene-Straße mbH (DUSS)
protiv

Europske komisije

„Žalba – Članak 20. stavak 4. i članak 28. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 – Ovlasti Komisije u provođenju pretraga – Temeljno pravo na nepovredivost doma – Temeljno pravo na učinkovit sudski nadzor – Sudska praksa Dow Benelux – Teret dokaza – Posljedice nezakonitih pretraga koje provede Komisija“

1. Pravna zaštita od neopravdanih pretraga domova koje provode tijela za provedbu zakona obično se smatra jednim od načela temeljem kojih se razlikuju društva zasnovana na vladavini prava od ostalih, represivnijih oblika vlasti.

2. Međutim, univerzalno je prihvaćeno da i u zajednicama u kojima postoji vladavina prava, kao što je Europska unija, javne vlasti moraju imati učinkovite istražne ovlasti radi progona mogućih povreda.

3. Zakonodavstvo stoga mora uspostaviti ravnotežu između prava na privatnost, s jedne strane, te učinkovite provedbe zakona, s druge strane.

4. Predmetni postupak tiče se pitanja je li u kontekstu prava Unije o tržišnom natjecanju postignuta prikladna ravnoteža između potrebe za učinkovitim istražnim sredstvima i prava na zaštitu od neopravdanih pretraga. Točnije, od Suda se traži da odgovori na sljedeća dva pitanja: (i) je li sadašnji sustav istraga Europske unije prema Uredbi (EZ) br. 1/2003[2] u skladu s člancima 7. i 47. Povelje o temeljnim pravima Europske unije (u daljnjem tekstu: Povelja)? i (ii) koje su prema tom sustavu posljedice nezakonite pretrage koju provede Komisija?

1 — Izvorni jezik: engleski

2 — Uredba Vijeća od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.)

I – **Pravni okvir**

5. U članku 20. Uredbe br. 1/2003 („Ovlasti Komisije u provođenju pretraga“) stoji:

„1. Kako bi izvršila obveze koje su joj povjerene ovom Uredbom, Komisija može provesti sve neophodne pretrage poduzetnika i udruženja poduzetnika.

2. Službene osobe i drugo prateće osoblje ovlašteno od Komisije da provedu pretrage imaju pravo:

(a) ulaska u sve službene prostore, zemljište ili prometna sredstva poduzetnika ili udruženja poduzetnika;

(b) izvršiti uvid u poslovne knjige i drugu poslovnu dokumentaciju, bez obzira na medij u kojem su pohranjene;

(c) uzeti ili zahtijevati u bilo kojem obliku primjerke ili izvatke iz navedenih poslovnih knjiga ili poslovne dokumentacije;

[…]

4. Poduzetnici i udruženja poduzetnika obvezuju se dopustiti provođenje pretraga koje je odlukom naredila Komisija. U odluci se navodi predmet i svrha pretrage, određuje datum početka pretrage i navode kazne propisane člankom 23. i 24., te pravo na postupak preispitivanja od strane Suda. […]

[…]

6. Ako službene osobe i drugo prateće osoblje koje je ovlastila Komisija ustanove da se poduzetnik opire pretrazi koja je naložena sukladno ovom članku, predmetna država članica dužna im je pružiti potrebnu pomoć, tražeći pri tome, ako je to potrebno, i pomoć policije ili drugog odgovarajućeg tijela, kako bi im se osiguralo nesmetano provođenje pretrage.

7. Ako je za pomoć propisanu stavkom 6. u smislu nacionalnih propisa potrebno odobrenje suda, takvo će se odobrenje zatražiti. Takav sudski nalog može se također tražiti kao preventivna mjera.

8. Ako se zatraži sudski nalog iz stavka 7., nacionalno sudsko tijelo provjerava vjerodostojnost odluke Komisije te mjere prisile koje ne smiju biti ni proizvoljne niti pretjerane s obzirom na predmet pretrage. Nadziruć proporcionalnost prisilnih mjera, nacionalno sudsko tijelo može zatražiti izravno od Komisije ili posredovanjem tijela države članice nadležnog za tržišno natjecanje, da pruži detaljna objašnjenja, posebno o razlozima na temelju kojih Komisija sumnja na povredu članaka [101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije], kao i o ozbiljnosti moguće povrede te načinu na koji je određeni poduzetnik u istu uključen. Međutim, nacionalno sudsko tijelo ne smije dovoditi u pitanje nužnost provođenja pretrage niti tražiti dostavu informacija iz akata Komisije. Zakonitost odluke Komisije podliježe postupku preispitivanja isključivo od strane Suda.“

6. Osim toga, u članku 28. stavku 1. Uredbe br. 1/2003 navodi se:

„Ne dovodeći u pitanje članke 12. i 15., informacije sakupljene na temelju članaka 17. do 22. smiju se koristiti samo u svrhu zbog koje su prikupljene.“

II – **Pozadina postupka**

7. Komisija je 2011. usvojila tri odluke, svakom od njih nalažući pretragu prostora Deutsche Bahna AG i nekoliko njegovih društava kćeri (DB Mobility Logistics, DB Netz AG, DB Energie GmbH, DB Schenker Rail GmbH, DB Schenker Rail Deutschland AG i Deutsche Umschlagegesellschaft Schiene-Straße mbH) (u daljnjem tekstu zajedno: Deutsche Bahn ili žalitelji). Deutsche Bahn je poduzeće koje se bavi djelatnostima u sektoru nacionalnog i međunarodnog teretnog i putničkog prijevoza, u sektoru logistike i sektoru pružanja pomoćnih usluga željezničkog prijevoza.

8. Deutsche Bahn je o prvoj odluci o provođenju pretrage [3] obaviješten 29. ožujka 2011., kada su Komisijini inspektori zatražili pristup njegovim prostorima u Berlinu, Frankfurtu na Majni i Mainzu (Njemačka). Odluka se odnosila na potencijalno neopravdano povlašteno postupanje koje je DB Energie omogućio ostalim društvima kćerima Deutsche Bahna u obliku sustava popusta za isporuku električne energije vlakovima (u daljnjem tekstu: prva moguća povreda).

9. Tijekom pretraga Komisijini inspektori u prostorima Deutsche Bahna pronašli su dokumente za koje je Komisija smatrala da upućuju na daljnja postupanja u suprotnosti s pravilima tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: dokumenti DUSS) te je, u skladu s time, 31. ožujka 2011., dok je prva pretraga još bila u tijeku, Deutsche Bahn obaviješten o još jednoj odluci o provođenju pretrage (u daljnjem tekstu: druga odluka o provođenju pretrage). Druga odluka o provođenju pretrage odnosila se na moguće povrede pravila tržišnog natjecanja Deutsche Umschlagegesellschaft Schiene-Straßea (u daljnjem tekstu: DUSS) putem strateške uporabe infrastrukture kojom upravlja Deutsche Bahn (u daljnjem tekstu: druga moguća povreda) [4].

10. Prva i druga pretraga završene su 31. ožujka odnosno 1. travnja 2011.

11. Kasnije je usvojena dodatna odluka o provođenju pretrage (u daljnjem tekstu: treća odluka o provođenju pretrage) [5] te je Deutsche Bahn o njoj obaviješten 26. srpnja 2011. Treća pretraga obuhvaćala je i moguće DUSS-ove povrede pravila tržišnog natjecanja. Treća pretraga provedena je između 26. i 29. srpnja 2011.

III – **Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda**

12. Nakon što su pretrage provedene, Deutsche Bahn je Općem sudu podnio tužbe protiv Komisije za poništenje triju odluka o provođenju pretrage (u daljnjem tekstu: pobijane odluke) s obrazloženjem da je njima povrijeđeno pravo Deutsche Bahna na privatnost, njegovo pravo na učinkovit sudski nadzor, pravo na obranu i načelo proporcionalnosti.

13. Presudom od 6. rujna 2013. u spojenim predmetima T-289/11, T-290/11 i T-521/11 Deutsche Bahn i drugi protiv Komisije (u daljnjem tekstu: pobijana presuda) [6] Opći sud odbacio je te tužbe u cijelosti te naredio Deutsche Bahnu snošenje troškova.

IV – **Postupak pred Sudom i zahtjevi stranaka**

14. Svojom žalbom, podnesenom Sudu 18. studenoga 2013., žalitelji zahtijevaju od Suda da:

— ukine pobijanu presudu;

3 — Odluka C(2011) 1774 od 14. ožujka 2011.
4 — Odluka C(2011) 2365 od 30. ožujka 2011.
5 — Odluka C(2011) 5230 od 14. srpnja 2011.
6 — EU:T:2013:404

— poništi pobijane odluke;

— naloži Komisiji snošenje troškova.

15. Komisija, pak, zahtijeva od Suda da:

— odbije žalbu;

— naloži žaliteljima snošenje troškova.

16. Španjolska vlada i Nadzorno tijelo EFTA-e (u daljnjem tekstu: ESA) podnijeli su pisana očitovanja u prilog stajalištu Komisije te su na raspravi održanoj 4. prosinca 2014. oboje iznijeli i usmena očitovanja, kao i žalitelji i Komisija.

V – **Ocjena žalbenih razloga**

17. Žalitelji navode četiri žalbena razloga koja ću analizirati u nastavku. Prije toga ukratko ću prikazati nekoliko ključnih aspekata sustava predviđenog Uredbom br. 1/2003 u pogledu pretraga koje provodi Komisija.

A – *Uvod*

18. Zakonitost pretrage prostora poduzeća koju provodi Komisija ovisi o sadržaju Komisijine odluke kojom nalaže poduzeću da dopusti pretragu. Prema članku 20. stavku 4. Uredbe br. 1/2003, u odluci se „navodi predmet i svrha pretrage“. U svojoj sudskoj praksi Sud je utvrdio da je Komisija, u skladu s tim, načelno obvezna precizno naznačiti dokaze koje traži te pitanja na koja se pretraga mora odnositi, iako nije obvezna precizno odrediti relevantno tržište, točno odrediti pravnu narav pretpostavljenih povreda niti naznačiti razdoblje tijekom kojeg su one počinjene[7]. Sud je više puta tu obvezu navođenja konkretnih razloga opisivao kao „osnovni uvjet čija svrha nije samo prikazati da je predviđeni zahvat u vezi s predmetnim poduzetnicima bio proporcionalan nego i na taj način omogućiti poduzetnicima da razumiju opseg svoje dužnosti da surađuju, istodobno održavajući njihovo pravo na obranu“[8].

19. Za razliku od obveza u pogledu prostora koji nisu poslovni (članak 21. Uredbe br. 1/2003), Komisija u slučaju poduzetnika koji je podvrgnut pretrazi prema članku 20. te uredbe ne treba imati nikakve konkretne sumnje da je počinio moguće povrede: dovoljno je da pretpostavlja da taj poduzetnik posjeduje relevantne informacije.

20. Pod gore navedenim uvjetima, Komisijina odluka nije sama po sebi predmet *ex ante* sudskog nadzora. Nepredviđeni sudski nadzor odluke o pretrazi provodi se samo kada se predviđaju mjere prisile, a mjerodavno nacionalno pravo u tu svrhu zahtijeva prethodno sudsko odobrenje. Međutim, s obzirom na ograničenja nametnuta člankom 20. stavkom 8. u pogledu takvog sudskog nadzora, malo je vjerojatno da bi nacionalni sud odbio odobriti mjere prisile koje se u određenom slučaju zahtijevaju. Čak da se to i dogodi, odbijanje odnosnog poduzetnika da dopusti pretragu može se kazniti na temelju članaka 23. i 24. Uredbe br. 1/2003[9].

7 — Vidjeti, među ostalim, presudu u predmetu Nexans i Nexans France/Komisija, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, t. 36. i navedenu sudsku praksu.

8 — *Ibid.*, t. 34. i navedena sudska praksa

9 — Ako se utvrdi da je poduzeće povrijedilo pravila Unije o tržišnom natjecanju, čak i kašnjenje surađivanja s Komisijom može dovesti do povećanja kazne: vidjeti, primjerice, presudu u predmetu Koninklijke Wegenbouw Stevin/Komisija, T-357/06, EU:T:2012:488, t. 220. do 240.

21. Prema članku 28. Uredbe br. 1/2003, svi dokumenti i informacije sakupljeni tijekom pretrage, uz iznimku izuzeća predviđenih u istoj uredbi, moraju se koristiti samo u svrhu zbog kojih su prikupljeni. Kako je Sud zaključio, svrha je tog uvjeta zaštita prava odnosnog poduzetnika na obranu. Ta bi prava bila ozbiljno ugrožena kad bi se Komisija mogla oslanjati na dokaze protiv poduzetnika koji su prikupljeni tijekom konkretne istrage, ali nisu povezani s njezinim predmetom ili svrhom [10].

22. Međutim, kako je to Sud zaključio u predmetu Dow Benelux, gore navedena odredba ne sprečava Komisiju da započne istragu kako bi potvrdila ili dopunila informacije koje je slučajno pronašla tijekom druge istrage ako te informacije upućuju na moguće postojanje druge povrede pravila Unije o tržišnom natjecanju. Sprečavanje Komisije da to učini predstavljalo bi nepotrebno ograničenje njezinih istražnih ovlasti, s obzirom na to da poduzetnik odgovoran za moguću povredu može slobodno ostvarivati svoja prava na obranu u cijelosti u kontekstu nove istrage [11]. Stoga nema prepreka korištenju slučajno pronađenih informacija, pod uvjetom da je nova istraga pokrenuta i vođena u skladu s Uredbom br. 1/2003.

23. Naposljetku, Sud je također zaključio da poduzetnik koji je bio podvrgnut pretrazi koju je Komisija naložila može pred sudovima Unije pobijati odluku kojom je pretraga naložena. Ako se odluka poništi, Komisija se ne može u svrhu nastavka istrage moguće povrede pravila Unije o tržišnom natjecanju koristiti nikakvim dokumentima ili drugim dokazima koje je prikupila tijekom te istrage te, ako to učini, sudovi Unije mogu poništiti odluku o povredi s obzirom na to da se temelji na takvim dokazima [12].

24. Sada ću analizirati četiri žalbena razloga s obzirom na navedeno.

B – *Prvi žalbeni razlog*

25. Prvim žalbenim razlogom žalitelji ističu da je Opći sud pogrešno protumačio i pogrešno primijenio temeljno pravo na nepovredivost doma, kako je zaštićeno člankom 7. Povelje i člankom 8. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: EKLJP).

26. U točkama 42. do 102. pobijane presude Opći je sud, pozivajući se na dosljednu sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP ili Sud u Strasbourgu), naveo da prihvatljiva razina zaštite od zadiranja u prava iz članka 8. EKLJP-a nameće pravni okvir i stroga ograničenja. Opći sud potom je objasnio da postoji pet kategorija jamstava zaštite: (i) navođenje razloga na kojima se odluka o pretrazi temelji; (ii) ograničenja nametnuta Komisiji tijekom provođenja pretrage; (iii) nemogućnost da Komisija prisilno provede pretragu; (iv) intervencija nacionalnih vlasti; i (v) postojanje naknadnih pravnih lijekova. Nakon analize činjenica i pravila predviđenih u Uredbi br. 1/2003, Opći sud došao je do zaključka da je svih pet kategorija jamstava zaštite u odnosnim predmetima bilo zadovoljeno. S obzirom na to, sud je odbio tužbeni navod iz prvostupanjskog postupka da je povrijeđeno pravo na nepovredivost doma zbog nepostojanja prethodnog sudskog odobrenja za pretrage koje je provela Komisija.

27. U biti, žalitelji tvrde da je Opći sud pogrešno tumačio sudsku praksu u pogledu članka 8. EKLJP-a, prema kojem je u situaciji kao što je ona koja se tiče pobijanih odluka Komisija obvezna pribaviti prethodno sudsko odobrenje od Općeg suda ili od nacionalnog suda. S jedne strane, Opći je sud – kako žalitelji smatraju – pogrešno tumačio presude ESLJP-a u predmetima Colas Est [13], Liotard

10 — Vidjeti presudu u predmetu Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, t. 48. i navedenu sudsku praksu.

11 — Vidjeti presudu u predmetu Dow Benelux/Komisija, 85/87, EU:C:1989:379 (u daljnjem tekstu: Dow Benelux), t. 17. do 19. Vidjeti također presudu u predmetu Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582 (u daljnjem tekstu: predmet PVC), t. 301.

12 — Vidjeti presudu u predmetu Roquette Frères, EU:C:2002:603, t. 49. i navedenu sudsku praksu.

13 — Presuda u predmetu Société Colas Est i drugi protiv Francuske, br. 37971/97, ECHR 2002-III.

Frères[14] i Canal Plus[15] utvrdivši da je nedostatak prethodnog sudskog odobrenja bio samo jedan od elemenata koje je ESLJP uzeo u obzir kada je zaključio da je povrijeđen članak 8. EKLJP-a. Žalitelji smatraju da je Opći sud trebao na potrebu prethodnog sudskog odobrenja gledati kao na ključan čimbenik na kojem su se temeljili zaključci ESLJP-a. Nadalje, žalitelji smatraju da je Opći sud pogrešno tumačio presude u predmetima Harju[16] i Heino[17] istaknuvši da se nedostatak prethodnog odobrenja može „kompenzirati“ cjelovitim naknadnim sudskim nadzorom. U tim dvama predmetima radnje javnih vlasti bile su hitno potrebne. Budući da Komisija u sadašnjim predmetima nije tražila prethodno sudsko odobrenje, iako situacija nije bila hitna, Opći sud trebao je zaključiti da je povrijedila načelo proporcionalnosti.

28. Komisija, uz podršku ESA-e i španjolske vlade, uzvraća ističući da je Opći sud ispravno ocijenio usklađenost pobijanih odluka s temeljnim pravom na nepovredivost doma te da nije pogrešno tumačio sudsku praksu ESLJP-a u tom pogledu.

29. Prvim se žalbenim razlogom u biti postavlja pitanje je li trenutačni sustav pretraga Europske unije prema članku 20. stavku 4. Uredbe br. 1/2003 u skladu s temeljnim pravom na nepovredivost doma, predviđenim člankom 7. Povelje i člankom 8. EKLJP-a. Od Suda se osobito zahtijeva da utvrdi treba li Komisija, kao opće pravilo, tražiti prethodno sudsko odobrenje, barem kada nema potrebe da hitno djeluje.

30. Kao i Komisija, španjolska vlada i ESA smatraju da Opći sud nije pogrešno tumačio ili primijenio presude ESLJP-a koje navode žalitelji. Doista, prema postojećoj sudskoj praksi Suda u Strasbourgu, ne može se tvrditi, kako to žalitelji navode, da zaštita prava predviđenih člankom 8. EKLJP-a od tijela za zaštitu tržišnog natjecanja zahtijeva da uvijek pribavi sudsko odobrenje prije provedbe terenske pretrage poslovnih prostora. Također se ne može tvrditi, zbog razloga proporcionalnosti, da se takvo odobrenje može zanemariti samo ako postoje razlozi koji opravdavaju hitno djelovanje javnih vlasti.

31. Najprije treba podsjetiti, u pogledu proširenja jamstava predviđenih člankom 8. stavkom 1. EKLJP-a na pravne osobe kao što su poduzetnici, da je Sud u Strasbourgu bio oprezan i nije potpuno izjednačavao potonje s usporedivim fizičkim osobama[18] te nije s poslovnim prostorima postupao na jednak način kao s privatnim domovima. Doista, počevši s predmetom Niemietz[19], ESLJP je više puta istaknuo da javne vlasti mogu opsežnije zadirati u prava zaštićena člankom 8. kada je riječ o profesionalnim i poslovnim prostorima.

32. Drugo i još važnije, za razliku od žalitelja, ne vidim kako se može tumačiti da prethodno navedene presude ESLJP-a u predmetima Colas Est, Liotard Frères i Canal Plus zahtijevaju od tijela za zaštitu tržišnog natjecanja da, kao opće pravilo, traži takvo prethodno sudsko odobrenje, bez čega bi povrijedilo članak 8. EKLJP-a. Također ne smatram da sudska praksa Harju i Heino nije relevantna za predmetni postupak.

33. Na početku, mora se istaknuti da je Sud u Strasbourgu u predmetima Liotard Frères i Canal Plus, za razliku od presude u predmetu Colas Est koja se konkretno tiče povrede članka 8. EKLJP-a, pozornost posvetio isključivo navodnoj povredi članka 6. stavka 1. EKLJP-a. Stoga žalitelji ne mogu smisleno kritizirati Opći sud jer se pri razmatranju tužbenog razloga o povredi članka 7. Povelje pozvao samo na predmet Colas Est.

14 — Presuda u predmetu Société Métallurgique Liotard Frères protiv Francuske, br. 29598/08, ECHR 2011.

15 — Presuda u predmetu Société Canal Plus i drugi protiv Francuske, br. 29408/08, ECHR 2010.

16 — Presuda u predmetu Harju protiv Finske, br. 56716/09, ECHR 2011.

17 — Presuda u predmetu Heino protiv Finske, br. 56720/09, ECHR 2011.

18 — Vidjeti, primjerice, presudu u predmetu Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške, br. 24117/08, t. 159. i navedenu sudsku praksu, ECHR 2013.

19 — Presuda u predmetu Niemietz protiv Njemačke, 16. prosinca 1992., t. 31., serija A, br. 251-B. Vidjeti također presudu u predmetu Société Colas Est i drugi protiv Francuske, navedenu gore u bilješci 13.

34. U svakom slučaju, čini mi se da je Opći sud proveo detaljnu analizu svih navedenih presuda te pravilno došao do zaključka da je nedostatak prethodnog odobrenja bio samo jedan od čimbenika koji je ESLJP uzeo u obzir u tim predmetima pri donošenju odluka o povredama EKLJP-a koje su stranke navodile [20]. Doista, Sud u Strasbourgu takve je odluke donosio na temelju svih relevantnih pravnih i činjeničnih okolnosti pojedinog predmeta. Točnije, sud je proučio, među ostalim, opseg ovlasti dodijeljenih nadležnoj javnoj vlasti, okolnosti u kojima je došlo do zadiranja u temeljna prava te je li odnosni pravni sustav pružao različita jamstva zaštite kao i, još važnije, mogućnost učinkovitog naknadnog sudskog nadzora.

35. Čini se da dvije nedavne presude ESLJP-a koje se tiču upravo navodnih povreda članka 8. EKLJP-a potvrđuju ovakvo tumačenje prethodno navedene sudske prakse.

36. U predmetu Bernh Larsen od ESLJP-a se zahtijevalo da odluči zabranjuje li članak 8. EKLJP-a zahtjev norveške porezne uprave izdan trima poduzetnicima u kontekstu porezne revizije da u svrhu pregleda u poreznom uredu stave na raspolaganje sigurnosnu kopiju računalnog poslužitelja. Iako slučaj nije usporediv sa zapljenom u kaznenom postupku te se ne mogu primijeniti kaznene sankcije, Sud u Strasbourgu istaknuo je da je takav zahtjev bio pravno obvezujući za tri odnosna poduzetnika, kojima su se, da nisu udovoljili tom zahtjevu, mogle odrediti administrativne kazne. Stoga je zaključio da je zahtjev zadirao u prava tih poduzetnika na poštovanje doma i dopisivanja. Ipak, unatoč činjenici da nijedno sudsko tijelo nije prethodno odobrilo taj zahtjev, ESLJP je zaključio da je takvo zadiranje u prava opravdano. Među ostalim, taj je sud uzeo u obzir činjenicu da nacionalno pravo predviđa važna ograničenja ovlasti odnosnih vlasti te osigurava učinkovita i odgovarajuća jamstva zaštite od zlouporabe [21].

37. Nadalje, u nedavnoj presudi u predmetu Delta Pekárny ESLJP je razmatrao je li pretragom koju je nadležna češka vlast provela u prostorima poduzetnika tijekom 2003. povrijeđen članak 8. EKLJP-a. Sud u Strasbourgu u pogledu odnosnog poduzetnika zaključio je da je tom pretragom povrijeđeno pravo na nepovredivost doma. Međutim, razlog tomu bila je činjenica da se odluka kojom je pretraga odobrena nije mogla podvrgnuti učinkovitom sudskom nadzoru, ni prethodnom ni naknadnom. Osobito, jedina prilika koju su žalitelji imali da postave pitanja o zakonitosti pretrage bila je u postupku u kojem su se razmatrali rezultati pretrage koju je provela nadležna vlast. U tom kontekstu, pitanja poput nužnosti, trajanja i opsega pretrage kao i njezina proporcionalnost nisu bila podvrgnuta sudskom nadzoru [22].

38. Važno je naglasiti da je u predmetu Delta Pekárny ESLJP istaknuo da se nedostatak prethodnog sudskog odobrenja može nadoknaditi učinkovitim naknadnim sudskim nadzorom koji bi se bavio svim pravnim i činjeničnim pitanjima. U tom kontekstu, ESLJP se izričito pozvao, uz ostalo, na svoju presudu u predmetu Harju, čiju su relevantnost – za potrebe ovog predmeta – žalitelji osporavali, kako je gore navedeno [23]. Slično tomu, u predmetu Bernh Larsen taj je sud došao do zaključka da nije bilo povrede članka 8. EKLJP-a a da uopće nije analizirao je li žurnost situacije bila razlog za opravdanje radnji koje su poduzele javne vlasti.

39. Na temelju toga, moram zaključiti da Opći sud nije pogrešno primijenio pravo pri tumačenju sudske prakse ESLJP-a koju su žalitelji isticali. Također, taj sud nije pogrešno primijenio pravo prilikom primjene te sudske prakse u ovom predmetu.

20 — Vidjeti osobito t. 64. do 73. i 108. do 110. pobijane presude.

21 — Presuda u predmetu Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške, navedena gore u bilješci 18.

22 — Presuda u predmetu Delta Pekárny AS protiv Češke Republike, br. 97/11, t. 82. do 94., ECHR 2014.

23 — *Ibid.*, t. 83., 87., i 92. do 93.

40. Doista, prema sustavu Unije, odgovarajuća razina zaštite temeljnog prava na nepovredivost doma osigurana je naknadnim sudskim nadzorom koji mogu provesti sudovi Europske unije. Smatram kako nema sumnje da nadležnost sudova Europske unije obuhvaća sve pravne i činjenične aspekte koji mogu biti relevantni za utvrđivanje zakonitosti odluka o pretrazi [24], u skladu sa sudskom praksom Chalkor i KME Germany [25]. Nadalje, kako je gore spomenuto u točki 23., poništenje odluke o pretrazi sprečava Komisiju da se koristi dokumentima do kojih je došla tijekom te pretrage.

41. Stoga mi se čini da žalitelji nisu dokazali postojanje nikakve povrede članka 8. EKLJP-a. Nadalje, žalitelji ne tvrde da članak 7. Povelje nameće viši standard zaštite od one predviđene EKLJP-om [26]. U svakom slučaju, ni u primarnom ni u sekundarnom pravu Unije ne vidim nikakve elemente koji bi upućivali na takav zaključak. Zapravo, članak 7. Povelje sročen je vrlo slično članku 8. stavku 1. EKLJP-a. Štoviše, Uredba br. 1/2003 izričito zahtijeva prethodno sudsko odobrenje samo za pretrage koje se provode na temelju njezina članka 21., čime implicitno isključuje potrebu za takvim odobrenjem u pogledu pretraga koje se temelje na njezinu članku 20. stavku 4.

42. Zbog navedenih razloga smatram da Opći sud nije pogrešno primijenio pravo odbivši tužbene navode žalitelja o povredi njihovih prava na nepovredivost poslovnih prostora. Stoga predlažem da Sud odbije prvi žalbeni razlog.

C – *Drugi žalbeni razlog*

43. Drugim žalbenim razlogom žalitelji tvrde da je Opći sud pogrešno protumačio i pogrešno primijenio temeljno pravo na učinkovit sudski nadzor, predviđeno člankom 47. Povelje.

44. I Komisija i intervenijenti osporavaju te tvrdnje.

45. Čini mi se da se u drugom žalbenom razlogu u velikoj mjeri ponavljaju argumenti izneseni u prvom žalbenom razlogu. Žalitelji samo ističu da nedostatak prethodnog sudskog odobrenja pretrage lišava poduzetnike odgovarajuće sudske zaštite, što predstavlja povredu prava priznatog člankom 47. Povelje i člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a. Žalitelji se i ovdje pozivaju na gore navedene presude ESLJP-a u predmetima Colas Est, Canal Plus i Liotard Frères [27].

46. Stoga je dovoljno ponovno istaknuti ono što je već objašnjeno: poduzetnici koji su bili podvrgnuti pretrazi imaju mogućnost pred sudovima Europske unije pobijati zakonitost odluka o pretrazi koje je donijela Komisija. Takav se sudski postupak može pokrenuti odmah nakon što je poduzetnik obaviješten o Komisijinoj odluci (obično na početku pretrage), bez potrebe za čekanjem da Komisija usvoji konačnu odluku o mogućoj povredi pravila Unije o tržišnom natjecanju.

47. Nadalje, nema dvojbe da sudovi Europske unije imaju ovlast nadzirati sve pravne i činjenične aspekte odluka o pretrazi, uključujući pitanje je li se Komisija koristila svojim diskrecijskim ovlastima na primjeren način, te ih poništiti, u cijelosti ili djelomično, po svim pitanjima [28].

24 — Usporediti mišljenje nezavisne odvjetnice Kokott u predmetu Nexans i Nexans France/Komisija, C-37/13 P, EU:C:2014:223, t. 85.

25 — Vidjeti presude u predmetima Chalkor/Komisije, C-386/10 P, EU:C:2011:815 i KME i drugi/Komisija, C-272/09 P, EU:C:2011:810.

26 — Vidjeti članak 52. stavak 3. na kraju Povelje: „[…] Ova odredba ne sprečava pravo Unije da pruži širu zaštitu [od one predviđene EKLJP-om]“.

27 — Gore navedene bilješke 13. do 15. U vezi s tim želim naglasiti da žalitelji nisu jasno objasnili zašto je presuda u predmetu Colas Est relevantna u ovom kontekstu, s obzirom na to da se odnosila samo na povredu prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 8. EKLJP-a).

28 — Vidjeti gore navedenu sudsku praksu, t. 40. Za sudsku praksu ESLJP-a osobito vidjeti presudu u predmetu Menarini Diagnostics Srl protiv Italije, br. 43509/08, t. 57. do 67. i navedenu sudsku praksu, ECHR 2011.

48. Ovi aspekti predstavljaju važnu razliku između sustava Unije, koji se razmatra u predmetnom postupku, i nacionalnog sustava, koji je ESLJP razmatrao u predmetima Canal Plus i Liotard Frères. U tim predmetima, gdje je utvrđena povreda članka 6. stavka 1. EKLJP-a, odluka Suda u Strasbourgu koncentrirala se na dva ključna aspekta: (i) poduzetnici su mogli osporavati odluku o pretrazi samo žalbom zbog *pogrešne primjene prava* („kasacija“), što im nije dopuštalo da osporavaju činjenične elemente na kojima se odluka temelji[29], i (ii) odluka o pretrazi mogla se osporavati samo zajedno s konačnom odlukom tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, što je značilo da bi pobijanje odluke o pretrazi bilo nesigurno i u svakom slučaju odgođeno za nekoliko godina[30].

49. Ove je aspekte Opći sud jasno objasnio u točkama 109. do 112. pobijane presude.

50. Ponovno ne vidim – a žalitelji to ni na koji način Sudu nisu pokušali objasniti – zašto bi po tom pitanju članak 47. Povelje nametao viši standard zaštite za Europsku uniju nego što je člankom 6. stavkom 1. EKLJP-a predviđen za Sud u Strasbourgu.

51. Zbog razloga koji su gore navedeni, smatram da sama činjenica da se sudski nadzor provodi naknadno ne predstavlja povredu prava na učinkovit sudski nadzor.

52. Zato zaključujem da odluke o pretrazi podliježu obliku sudskog nadzora koji zadovoljava standarde učinkovitosti koji se zahtijevaju u članku 47. Povelje. Stoga Opći sud ni na koji način nije pogrešno primijenio pravo pri tumačenju i primjeni tog načela. U skladu s tim, drugi žalbeni razlog također treba odbiti.

D – *Treći žalbeni razlog*

53. Svojim trećim žalbenim razlogom žalitelji tvrde da je Opći sud pogriješio označivši dokumente DUSS, otkrivene tijekom prve pretrage, kao „slučajno pronađene“ u smislu presude u predmetu Dow Benelux[31]. Komisija je u biti priznala da je njezino osoblje koje je provodilo pretragu bilo unaprijed obaviješteno da postoji prijava kojom se navodi da su žalitelji počinili još jednu povredu pravila o tržišnom natjecanju. Žalitelji su istaknuli da je to predstavljalo nepravilnost koja je utjecala na njihovo pravo na obranu.

54. Komisija prije svega smatra da ovaj žalbeni razlog nije dopušten zato što žalitelji osporavaju činjenični nalaz Općeg suda. U svakom slučaju, Komisija smatra da su argumenti koje su žalitelji iznijeli neosnovani.

1. Dopuštenost

55. Smatram da prethodna primjedba o navodnoj nedopuštenosti ovog žalbenog razloga treba biti odbijena. U biti, glavni razlog zbog kojeg žalitelji kritiziraju Opći sud nije činjenica da su dokumenti DUSS pronađeni slučajno, već to da se ne mogu takvima smatrati u smislu presude u predmetu Dow Benelux. Stoga se u ovom predmetu žalba odnosi na pravno određivanje činjenica Suda te na pravne zaključke koje je na temelju njih donio.

29 — Vidjeti presude u predmetima Société Canal Plus i drugi protiv Francuske, navedenu gore u bilješci 15., t. 37. i Société Métallurgique Liotard Frères protiv Francuske, navedenu gore u bilješci 14., t. 18. i 19.

30 — Vidjeti presudu u predmetu Société Canal Plus i drugi protiv Francuske, navedenu gore u bilješci 15., t. 40.

31 — EU:C:1989:379

2. Meritum

56. Prije svega, moram još jednom istaknuti da se, prema članku 28. Uredbe br. 1/2003, svi dokumenti i informacije prikupljeni tijekom pretrage, uz iznimku izuzeća predviđenih u toj uredbi, moraju koristiti samo u svrhu zbog koje su prikupljeni. Međutim, iz presude u predmetu Dow Benelux proizlazi da se, odstupajući od načela iz članka 28., dokumenti i informacije koji su pronađeni, ali koji nisu obuhvaćeni samim predmetom pretrage, mogu upotrijebiti za pokretanje nove istrage.

57. Opći sud u svojoj je presudi, s obzirom na argumente i dokaze koje su stranke iznijele, došao do zaključka da dokumenti DUSS nisu bili predmet odnosne pretrage jer su slučajno pronađeni na području poslovnih prostora koje je Komisija pretraživala kako bi prikupila informacije u vezi s predmetima prve pretrage. Na temelju toga, a posebno pozivanjem na sudsku praksu Dow Benelux, Opći je sud odbio tvrdnje žalitelja u pogledu navodne nepravilnosti u prvoj pretrazi [32].

58. Činjenica da su dokumenti DUSS pronađeni tijekom potrage za drugim dokumentima činjenični je nalaz koji se načelno ne može žalbom osporavati pred Sudom. Međutim, ključno je pitanje sljedeće: je li to dovoljno da se može smatrati kako su prava žalitelja na obranu i na privatnost poštovana u kontekstu prve pretrage? Drugim riječima, je li Opći sud pravilno primijenio članak 28. Uredbe br. 1/2003 i sudsku praksu Dow Benelux?

59. Smatram da nije.

60. Kako bismo razumjeli zašto se mora smatrati da je Opći sud pogrešno primijenio sudsku praksu Suda, smatram da se treba osvrnuti na smisao pravila iz Uredbe br. 1/2003, kako ga tumači Sud.

61. Nije sporno da je Komisija Uredbom br. 1/2003 dobila široke istražne ovlasti koje ozbiljno zadiru u određena temeljna prava poduzeća i pojedinaca. Te se ovlasti, kako je gore navedeno, provode bez (ili s malo) prethodnog sudskog nadzora. Osim toga, treba istaknuti da se unutarnje provjere i ravnoteže koje su obično predviđene za slučajeve kada Komisija usvaja odluke i druge pravno obvezujuće akte [33] ne primjenjuju u potpunosti na odluke na temelju članaka 20. i 21. Uredbe. Naime, ovlast usvajanja odluka temeljem tih odredbi dodijeljena je [34] povjereniku odgovornom za tržišno natjecanje, koji je pak tu ovlast prenio na glavnog direktora Glavne uprave Komisije za tržišno natjecanje (u daljnjem tekstu: GU za tržišno natjecanje) [35]. To znači da o odlukama o pretrazi odlučuje samo osoblje GU-a za tržišno natjecanje, pri čemu ostale Komisijine službe imaju malu ili nikakvu ulogu pri donošenju odluka.

62. Međutim, općenito je prihvaćeno da Komisija treba imati tako široke ovlasti i prikladnu razinu diskrecije pri njihovu izvršavanju, s obzirom na to da povrede pravila tržišnog natjecanja predstavljaju ozbiljna kršenja ekonomskih zakona na kojima se Europska unija temelji. Također, razumljivo je da se ovlast usvajanja odluka o pretrazi prenese na povjerenika odgovornog za tržišno natjecanje, kako bi se omogućila brza provedba pretraga i umanjio rizik curenja informacija [36].

32 — Vidjeti točke 115. do 165. pobijane presude.

33 — Te provjere i ravnoteže uključuju osobito razmatranje cijelog kolegija povjerenika, nakon konzultacije među službama.

34 — Na temelju članka 13. Poslovnika Komisije (C(2000) 3614) (SL 2000., L 308, str. 26.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 5., str. 35.), kako je zadnje izmijenjen Odlukom Komisije od 9. studenoga 2011. o izmjeni njezina Poslovnika (2011/737/EU, Euratom) (SL 2011., L 296, str. 58)

35 — Vidjeti, prije svega, odluke Komisije PV(2004) 1655, SEC(2004) 520/2 i PV(2006) 1763, SEC(2006) 1368.

36 — U pogledu zakonitosti takvog prijenosa ovlasti vidjeti presude u predmetima AKZO Chemie i AKZO Chemie UK/ Komisija, 5/85, EU:C:1986:328, t. 28. do 40. i Dow Chemical Ibérica i dr./Komisija, 97/87 do 99/87, EU:C:1989:380, t. 58.

63. Istodobno, međutim – upravo zato što su te ovlasti tako široke, razina diskrecije visoka, a donošenje odluka podliježe vrlo malom broju prethodnih (sudskih ili administrativnih) kontrola – sudovi Europske unije trebaju osigurati da se prava poduzetnika i građana uključenih u istragu potpuno poštuju [37]. Drugim riječima, Komisija ima pravo zadirati, u određenim slučajevima i snažno, u temeljna prava poduzeća i građana tijekom istraga o zabranjenim sporazumima. Međutim, ne smije ići izvan domašaja zakona jer bi time posezala u nepovredivost biti tih temeljnih prava, zajamčenu pravom Unije [38].

64. Članak 28. Uredbe br. 1/2003 treba se tumačiti s obzirom na navedeno. Jedna je od svrha te odredbe spriječiti Komisiju da ide na „ribarske ekspedicije“ („fishing expeditions“), koristeći se kao izgovorom tekućom istragom o mogućim povredama pravila tržišnog natjecanja. Komisija ne može tražiti dokaze o mogućim povredama pravila Europske unije o tržišnom natjecanju osim o onima koje su predmet istrage.

65. S druge strane, *ratio decidendi* sudske prakse Dow Benelux, prema mojem mišljenju, jest taj da se od Komisije ne može tražiti da zanemari pisane dokaze koje eventualno potpuno slučajno nađe, a koji upućuju na neku drugu moguću povredu pravila Europske unije o tržišnom natjecanju. Doista, ako ih Komisija ne zanemari, time ne zlouporabljuje i ne zaobilazi nijedno postupovno pravilo. Primjerice, takvu je situaciju moguće usporediti s onom u kojoj tijelo vlasti provodeći terensku pretragu povodom moguće porezne evazije pronađe informacije koje upućuju na moguće pranje novca. Nema valjanog razloga zbog kojeg bi to tijelo trebalo zanemariti informacije koje je doista slučajno pronašlo. Isto vrijedi za Komisiju u kontekstu istraga koje se provode na temelju Uredbe br. 1/2003.

66. Imajući to na umu, bit je sadašnjeg predmeta sljedeća: je li Komisija zaobišla pravilo iz članka 20. stavka 4. Uredbe br. 1/2003?

67. Opći sud u pobijanoj je presudi utvrdio da je Komisijino osoblje neposredno prije pretrage bilo obaviješteno o tome da je zaprimljena još jedna pritužba protiv žalitelja i o predmetu te pritužbe. Štoviše, Komisija je otvoreno priznala tu činjenicu i tijekom prvostupanjskog postupka te tijekom sadašnjeg žalbenog postupka. Unatoč tome, Opći sud nije obratio pozornost na tu činjenicu, očito je smatrajući nevažnom u kontekstu prethodno navedene sudske prakse Dow Benelux. Opći sud samo je naveo da se „mora smatrati kako su postojali valjani razlozi za obavještavanje službenika o općoj pozadini slučaja“, bez objašnjenja o kojim se razlozima doista radilo [39].

68. U svojem pisanom očitovanju Komisija brani stajalište Općeg suda, ističući da je njezinu osoblju pomogla činjenica da su znali kontekst u kojem se pretraga provodi.

69. Načelno se slažem s Komisijom da je ključno da njezino osoblje prije provedbe pretrage bude obaviješteno o relevantnom kontekstu istrage. U tom smislu, smatram da je razumno i korisno odnosnom osoblju pružiti sve informacije koje mogu povećati učinkovitost potrage za dokazima o predmetu pretrage. To uključuje, primjerice, informacije koje mogu pomoći pri razumijevanju naravi i opsega moguće povrede (obuhvaćeni proizvodi, geografsko tržište koje je pogođeno, druga uključena poduzeća, imena osoba upletenih u ime poduzeća koja su predmet istrage itd.) kao i informacije koje se odnose na logistiku pretrage (uredi koje treba pretražiti, vrsta relevantnih dokumenata, ključne riječi ili druge specifične informacije koje treba tražiti). Uz to što pretragu čine učinkovitijom, čime se osigurava postizanje njezina cilja, te vrste informacija ograničavaju i zadiranje u prava poduzetnika koja su predmet pretrage zato što je čine usredotočenijom i kraćom.

37 — Usporediti mišljenje nezavisnog odvjetnika Ruiz-Jaraba Colomera u predmetu Aalborg Portland i drugi/Komisija, C-204/00 P, EU:C:2003:85, t. 26. U vezi s tim također vidjeti presudu u predmetu Hoechst/Komisija, C-227/92 P, EU:C:1999:360, t. 14. i 15. i navedenu sudsku praksu.

38 — Vidjeti osobito članak 52. stavak 1. Povelje.

39 — Točka 162. pobijane presude

70. Unatoč tome, ni na koji mi način nije jasno na što Komisija misli kada u sadašnjem predmetu govori o „kontekstu“ pretrage. Također ne razumijem zašto se treba smatrati da druga moguća povreda, prema riječima Općeg suda, predstavlja „širi kontekst“ prve moguće povrede.

71. Tijekom ispitivanja na raspravi Komisija je imala problema pokušavajući Sudu objasniti zašto su informacije o drugoj mogućoj povredi relevantne u kontekstu potrage za informacijama o prvoj mogućoj povredi. Komisija je tvrdila da su ta dva slučaja povezana zbog dvaju razloga: prvo, jer je u objema istragama podnositelj pritužbe bio isti; drugo, jer Komisija u odnosno vrijeme nije mogla isključiti mogućnost da su obje moguće povrede koje istražuje izraz opće strategije Deutsche Bahna koja ima za cilj omogućiti njegovim konkurentima diskriminatoran pristup infrastrukturi koju drže njegova društva kćeri.

72. Neuvjerljivost i neodređenost Komisijinih argumenata u vezi s tim pitanjem pokazuju da ta dva slučaja u stvarnosti nemaju ništa zajedničko, osim činjenice da se oba tiču društava kćeri Deutsche Bahna, iako ne istih. Nije važno to što je u obama slučajevima među podnositeljima pritužbi bilo isto poduzeće jer su odnosne moguće povrede bile prilično različite te su se ticale različitih tržišta.

73. U pogledu tvrdnje da Komisija nije mogla isključiti mogućnost da su dvije moguće povrede izraz jedinstvene strategije, iz spisa predmeta ne proizlazi ništa što bi podupiralo takav navod. Štoviše, opis događaja koji je iznijela Komisija upućuje na suprotno. Komisija je priznala da je njezino osoblje bilo obaviješteno o predmetu druge prijave prije provedbe prve pretrage, ali i dodala da je tom prilikom njezinu osoblju rečeno da je prva pretraga usmjerena na predmet prve pritužbe, a ne druge. Jasno, da je Komisija sumnjala kako su obje moguće povrede izraz jedinstvenog plana, navedeno upozorenje ne bi bilo samo nepotrebno nego i kontraproduktivno. U tom bi se slučaju radilo o mnogo važnijoj i većoj mogućoj povredi. Stoga bi bilo logično da je Komisija aktivno tražila moguće poveznice između tih dvaju slučajeva.

74. Nadalje, Komisija je na raspravi objasnila da je prvotno odlučila da neće voditi istragu povodom prve prijave jer se činilo da se odnosi na moguću povredu ograničenog učinka. Ipak, takvu je izjavu teško pomiriti s Komisijinim navodom da u odnosno vrijeme nije mogla isključiti mogućnost da Deutsche Bahn provodi dalekosežnu strategiju s ciljem da svojim konkurentima omogući diskriminatoran pristup svojoj infrastrukturi.

75. U svakom slučaju, smatram kako je jasno da se Komisija, ako je uistinu pretpostavljala da postoji tako opsežna strategija Deutsche Bahna, na to trebala osvrnuti u prvoj odluci o pretrazi. Čak ni nakon što su otkriveni dokumenti DUSS, moguće postojanje takve strategije nije spomenuto ni u drugoj ni u trećoj odluci o pretrazi. To je, s jedne strane, u suprotnosti s Komisijinim argumentima te, s druge strane, još više dovodi u pitanje zakonitost pobijanih odluka.

76. Konačno, dok je odgovarala na još jedno pitanje na raspravi, Komisija je priznala da potrazi za informacijama o prvoj mogućoj povredi nije pomogla činjenica da je njezino osoblje prethodno bilo upućeno u predmet druge moguće povrede.

77. S obzirom na očiti nedostatak jasne veze između dviju mogućih povreda i Komisijino priznanje da informacije kojima je njezino osoblje raspolagalo u pogledu druge moguće povrede nisu bile korisne u potrazi za informacijama o prvoj, smatram da je neizbježan zaključak kako je postojao drugi razlog za obavještavanje Komisijina osoblja. Prema mojem mišljenju, jedino je moguće objašnjenje da su informacije o mogućoj DUSS-ovoj povredi pružene Komisijinu osoblju kako bi obratilo pozornost na moguće dokaze povezane s drugom prijavom.

78. Doista, nije sigurno bi li Komisijino osoblje bez te prethodne informacije moglo razumjeti značenje dokumenata DUSS. Osobito s obzirom na to da moguća povreda u tom slučaju nije predstavljala uobičajenu i lako odredivu povredu članka 101. UFEU-a (što je slučaj s dokumentima koji se odnose na očite zabranjene sporazume), već se odnosila na aktivnosti čiji se mogući negativni učinci na

tržišno natjecanje mogu uvidjeti samo složenom analizom [40].

79. U osnovi, to mora dovesti do zaključka da je Komisija, namjerno ili nepažnjom, zaobišla pravila iz Uredbe br. 1/2003 o pretragama, koristeći se pretragom kako bi tražila dokumente koji su se ticali drugog, s time *nepovezanog* pitanja.

80. U tom kontekstu, gotovo da je nepotrebno isticati da Komisija, kada primi obavijest o drugoj, različitoj i zasebnoj navodnoj povredi pravila tržišnog natjecanja određenih poduzetnika koji su već pod istragom, kao što je to slučaj u ovom predmetu, može slobodno istraživati obje moguće povrede istodobno. Osobito, Komisiju ništa ne sprečava, ako su ispunjeni relevantni uvjeti, da usvoji dvije odluke o pretrazi naslovljene na istog poduzetnika, svaku u okviru različite istrage, koje se trebaju provesti istodobno. Ipak, ako ima takvu namjeru, Komisija to mora otvoreno učiniti, slijedeći postupke iz Uredbe br. 1/2003, kako bi se poštovala sva sredstva zaštite i jamstva na koja poduzetnici koji su predmet istrage imaju pravo.

81. U ovom predmetu Komisija je prvotno namjerno odlučila ne usvojiti istodobno dvije zasebne odluke te formalno istražiti samo jednu navodnu povredu. Unatoč tome, Komisija je svojem osoblju, izričito ili implicitno, rekla da posebno obrate pozornost na informacije koje se odnose na drugu i različitu moguću povredu.

82. To očito nije ponašanje kakvo je Sud imao namjeru dopustiti svojom sudskom praksom Dow Benelux. Smatram da nema nikakve razlike između slučaja u kojem Komisija pokrene pretragu bez valjane odluke i onog u kojem postupa temeljem valjane odluke, ali pritom traži informacije koje se tiču druge istrage, koja nije obuhvaćena tom odlukom.

83. Zaključno, zaobilaženje odredbi iz članka 20. stavka 4. Uredbe br. 1/2003 nije dovelo samo do povrede prava žalitelja na obranu nego, još važnije, do očite povrede prava na nepovredivost doma. Zbog toga se treći žalbeni razlog mora uvažiti te se presuda Općeg suda mora ukinuti u dijelu u kojem odbija tužbeni razlog žalitelja iz prvostupanjskog postupka o nepravilnosti prve pretrage.

E – *Četvrti žalbeni razlog*

84. Četvrtim žalbenim razlogom žalitelji navode da je Opći sud pogrešno primijenio pravo stavivši na žalitelje teret dokazivanja da dokumenti DUSS nisu „slučajno pronađeni“. Žalitelji ističu da je Opći sud trebao Komisiju obvezati da dokaže da su ispunjeni uvjeti iz sudske prakse Dow Benelux.

85. Komisija ističe da je ovaj žalbeni razlog nedopušten i neosnovan. Što se tiče njegove dopuštenosti, Komisija smatra da žalitelji u biti traže od Suda da preispita ocjenu Općeg suda u pogledu dokaza koje su iznijeli u prvostupanjskom postupku, kako bi se utvrdilo da dokumenti DUSS nisu slučajno pronađeni. Opći sud zaključio je da ti dokazi ne podupiru tvrdnje žalitelja i da navedena ocjena ne može biti predmet žalbe.

86. U pogledu merituma ovog žalbenog razloga, Komisija smatra da žaliteljima nikako nije bilo nemoguće pružiti dokaze u prilog tvrdnji da je Komisija tijekom prve pretrage tražila i dokumente u vezi s drugom navodnom povredom. Doista, žalitelji su u prvostupanjskom postupku iznijeli pisane dokaze koji su navodno dokazivali Komisijino nezakonito postupanje, ali koje Opći sud – prema Komisijinu mišljenju pravilno – nije smatrao uvjerljivima.

40 — Vidjeti u vezi s tim osobito točke 15. i 22. pobijane presude.

87. Ovaj se žalbeni razlog očito tiče i odbacivanja od Općeg suda tužbenog navoda žalitelja u pogledu činjenice da je Komisija dokumente DUSS pronađene tijekom prve pretrage upotrijebila kao osnovu za usvajanje druge i treće odluke o pretrazi. Stoga, ako se Sud bude slagao s mojom ocjenom trećeg žalbenog razloga, neće biti potrebno razmatrati i četvrti. U skladu s tim, samo ću se kratko osvrnuti na četvrti žalbeni razlog u svrhu cjelovitosti ili za slučaj da Sud treći žalbeni razlog bude smatrao nedopuštenim ili neosnovanim.

1. Dopuštenost

88. Prije svega, nisam uvjeren u Komisijine tvrdnje da je ovaj žalbeni razlog nedopušten. Čini mi se da žalitelji ne osporavaju ocjenu Općeg suda u pogledu dokaza koji su izneseni u prilog njihovim navodima, već činjenicu da je na njih uopće stavljen teret dokazivanja Komisijine istinske namjere. Stoga se problem koji su žalitelji istaknuli tiče raspodjele tereta dokaza: to je očito pravno pitanje te ga stoga Sud može preispitivati u žalbenom postupku.

2. Meritum

89. Meritum je ovog žalbenog razloga pitanje je li u postupcima pred sudovima Europske unije na poduzetnicima da dokažu da je Komisija dokumente pronađene tijekom pretrage, ali koji nisu povezani s navedenom svrhom te pretrage, nezakonito upotrijebila u drugom kontekstu, ili obratno.

90. Za početak, čini se korisnim ponovno istaknuti da su ovlasti Komisijina osoblja tijekom pretrage temeljem članka 20. stavka 1. Uredbe br. 1/2003 bile određene odlukom o pretrazi kojom je utvrđen predmet pretrage. Ipak, tijekom pretrage Komisija mora imati mogućnost proučiti sve dokumente povezane s poduzetnikom za koje može osnovano vjerovati da su izvor informacija relevantnih za istragu. To nužno znači da Komisijino osoblje pregledava velik broj dokumenata koji možda nisu obuhvaćeni predmetom pretrage kako bi utvrdilo jesu li relevantni ili nisu. Bez obzira na to, ono može napraviti preslike samo onih dokumenata koji se smatraju relevantnima za istragu [41].

91. Stoga, ako Komisija napravi preslike samo onih dokumenata koji su obuhvaćeni predmetom odluke o pretrazi, njezino postupanje mora se smatrati valjanim. U takvim slučajevima poduzetnik koji je podvrgnut pretrazi treba pred Sudom dokazati nevaljanost odluke o pretrazi (izravnim pobijanjem te odluke pred sudovima Europske unije) ili nezakonitost načina na koji je pretraga provedena (obično tužbom za poništenje konačne odluke koju je Komisija usvojila o mogućoj povredi) [42].

92. S druge strane, bilo kakva upotreba informacija koje nisu obuhvaćene odlukom o pretrazi načelno je zabranjena. Međutim, kako je pojašnjeno u predmetu Dow Benelux, dokumenti koji se tijekom pretrage slučajno pronađu te koji s njome nisu povezani mogu se upotrijebiti za pokretanje nove istrage.

93. Dakle, ako Komisija upotrijebi dokumente ili informacije pronađene tijekom pretrage koji nisu obuhvaćeni odlukom o pretrazi, u slučaju pravnih sporova treba se pozvati na izuzeće od gore navedenog općeg načela, kao što je ono koje proizlazi iz presude u predmetu Dow Benelux, te dokazati Sudu da su ispunjeni uvjeti za primjenu tog izuzeća [43].

41 — Vidjeti u vezi s tim mišljenje nezavisne odvjetnice Kokott u predmetu Nexans i Nexans France/Komisija, EU:C:2014:223, t. 62. i navedenu sudsku praksu.

42 — Vidjeti presude u predmetima Dow Benelux, EU:C:1989:379, t. 49. i Nexans France i Nexans/Komisija, T-135/09, EU:T:2012:596, t. 115. *et seq*. i navedenu sudsku praksu.

43 — Vidjeti, analogno, presude u predmetima Komisija/Francuska, C-24/00, EU:C:2004:70, t. 53. i Komisija/Italija, 199/85, EU:C:1987:115, t. 14.

94. U normalnim okolnostima, ako nema čimbenika koji upućuju na suprotno, teret dokaza na Komisiji vrlo je lagan. Naime, uglavnom nema razloga zbog kojih bi Komisija pregledavala i prikupljala informacije koje nisu vezane za tekuću istragu. Stoga se može smatrati da je obično dovoljno samo kratko objašnjenje o načinu pronalaska tih informacija da se na prvi pogled zaključi kako Komisija nije pogrešno primijenila pravo tijekom pretrage. Tada bi bila zadaća odnosnog poduzetnika da uvjeri sudove Europske unije da se od samog početka ciljalo na odnosne dokumente. Drugim riječima, ako nema činjeničnih dokaza o protivnom, smatram da Sud može pretpostaviti kako su Komisijini postupci bili u okviru područja primjene pravila uspostavljenog u predmetu Dow Benelux.

95. Međutim, u ovom je predmetu situacija drukčija. Stranke se slažu o sljedećem: (i) dokumenti DUSS koje je Komisija otkrila tijekom prve pretrage nisu povezani s njezinim predmetom; (ii) ti su dokumenti upotrijebljeni kao osnova za usvajanje dviju odluka kojima su naložene daljnje pretrage u vezi s drugim mogućim povredama; i (iii) Komisijino osoblje o predmetu druge pritužbe obaviješteno je neposredno prije početka prve pretrage.

96. U tim okolnostima slažem se sa žaliteljima da je Komisija, koja se pozvala na izuzeće iz predmeta Dow Benelux, načelno trebala dokazati da su bili ispunjeni uvjeti za primjenu tog izuzeća.

97. Bez obzira na to, to pitanje nije relevantno za ovaj predmet. Naime, smatram da je Opći sud pogriješio u ranijem dijelu svojeg objašnjenja pobijane presude. Kako je gore objašnjeno, izuzeće iz predmeta Dow Benelux primjenjuje se samo na informacije koje su doista slučajno otkrivene: drugim riječima, na informacije koje su pronađene tijekom potrage za informacijama povezanima s predmetom pretrage u dobroj vjeri. Suprotno tome, to se izuzeće ne može primijeniti na slučajeve u kojima je pronalazak dokumenata rezultat nezakonite pretrage. U ovom predmetu, kako je to već objašnjeno, prva je pretraga bila nezakonita jer je Komisijino osoblje, izričito ili implicitno, bilo potaknuto da traži dokumente izvan opsega pretrage određenog prvom odlukom o pretrazi. Drugim riječima, prva je pretraga bila nezakonita jer se odnosila na potragu za dokumentima DUSS.

98. Stoga pogreška Općeg suda nije povezana s pitanjem je li Komisija trebala dokazati da su kriteriji iz predmeta Dow Benelux ispunjeni ili je na žaliteljima bilo da dokažu da nisu. Pogreška je bila mnogo ozbiljnija. U okolnostima ovog predmeta pitanje raspodjele tereta dokaza uopće se ne pojavljuje. Da je Opći sud izvukao ispravne zaključke iz činjenice da je Komisija u pogledu dokumenata DUSS provela nezakonitu pretragu, žalitelji ne bi trebali dodatno dokazivati da je počinjena povreda njihovih prava na obranu i prava na privatnost. Također, nikakvi Komisijini dokazi ne bi mogli dokazati da su dokumenti pronađeni slučajno, a time i zakonito.

99. Zato smatram da je i četvrti žalbeni razlog osnovan.

VI – **Posljedice ocjene**

100. Prema stavku 1. članka 61. Statuta Suda Europske unije, Sud ukida presude Općeg suda ako je žalba osnovana. Ako stanje postupka to dopušta, može sam konačno odlučiti o sporu. Može i vratiti predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje.

101. Zaključio sam da se treći i četvrti žalbeni razlog trebaju uvažiti. Posljedično, pobijana presuda treba se ukinuti u dijelu u kojem, u točkama 115. do 165., odbija tužbeni razlog žalitelja iz prvostupanjskog postupka u pogledu povrede njihovih prava na obranu tijekom prve pretrage.

102. U svjetlu dostupnih činjenica i razmjene mišljenja pred Općim sudom i pred ovim Sudom, smatram da Sud može konačno odlučiti o ovom sporu.

103. U tužbi koju su podnijeli Općem sudu žalitelji su, uz ostalo, zahtijevali poništenje druge i treće Komisijine odluke o pretrazi, navodeći da se temelje na informacijama koje su nezakonito prikupljene tijekom prve pretrage.

104. Zbog razloga koji su gore navedeni, došao sam do zaključka da je pravo žalitelja na obranu i njihovo pravo na nepovredivost doma povrijeđeno zbog povrede pravila iz Uredbe br. 1/2003. U tim okolnostima, ključno je sljedeće pitanje: je li povreda prava žalitelja na obranu i njihova prava na nepovredivost doma dovoljna osnova za poništenje druge i treće odluke o pretrazi?

105. Zbog razloga koji su gore navedeni, smatram da odgovor na to pitanje mora biti potvrdan.

106. Prije svega, kako je to već spomenuto, Sud je pojasnio da, u slučaju da sudovi Europske unije ponište odluku o pretrazi, Komisija se ne može u svrhu postupanja u pogledu povrede pravila Europske unije o tržišnom natjecanju koristiti dokumentima ili dokazima koje je eventualno prikupila tijekom te istrage. U suprotnom, s obzirom na to da se temeljila na takvim dokazima, sudovi Europske unije odluku mogu poništiti [44].

107. Načelo koje proizlazi iz te sudske prakse iznimno je važno jer osigurava da sustav predviđen Uredbom br. 1/2003 bude u skladu s navedenom sudskom praksom ESLJP-a u pogledu članka 8. EKLJP-a. Sud u Strasbourgu dosljedno je zaključivao da se zadiranje u pravo na nepovredivost doma može opravdati, među ostalim, ako zakonodavstvo predviđa „mjere zaštite od zlouporaba“ javnih vlasti. Te mjere zaštite mogu obuhvaćati, uz ostalo, pravila koja predviđaju povrat ili uništenje dokumenata koji su nezakonito zaplijenjeni ili kopirani ili zabrane korištenja prikupljenim informacijama u druge svrhe [45].

108. Kao drugo, valja primijetiti da je članak 28. Uredbe br. 1/2003 vrlo općenito formuliran. Osobito glagol koji je upotrijebljen („koristiti“) ima vrlo široko značenje. Može se reći da pravilo iz te uredbe predstavlja opću zabranu bilo kakvog korištenja informacijama prikupljenima tijekom pretrage u kontekstu drugih istraga, osim ako se može primijeniti posebno izuzeće. To je, uostalom, logično s obzirom na to da to načelo ima iznimno značenje, cilj mu je zaštita ne samo poslovnih tajni odnosnih poduzetnika nego, još i važnije, prava tih poduzetnika na obranu [46].

109. Stoga zaključujem da Komisiji ne samo da je zabranjeno pozivati se na te informacije kao dokaz povrede nego, općenitije, ne može se koristiti tim informacijama kao osnovom za bilo koju drugu odluku koja je nepogodna ili štetna za odnosnog poduzetnika (ili, uostalom, za bilo kojeg drugog poduzetnika). Smatram da nema razloga da ta zabrana ne obuhvaća i odluke kojima se poduzetnicima nalaže da dopuste pretragu prema članku 20. stavku 4. Uredbe br. 1/2003.

110. Kao treće, valja primijetiti da je Opći sud u točkama 130. do 134. pobijane presude zaključio da su informacije prikupljene tijekom prve pretrage „mogle utjecati na zakonitost druge i treće odluke o pretrazi“. Opći je sud – smatram ispravno – odbacio kao nevažnu činjenicu da je Komisija prethodno zaprimila prijavu o navodnoj povredi koju je počinio DUSS, s obzirom na to da su povod drugoj i trećoj pretrazi bile informacije pronađene tijekom prve pretrage. Tekst druge i treće odluke o pretrazi u biti se poziva (izričito u trećoj, a implicitno u drugoj odluci) na informacije pronađene tijekom prve pretrage. Komisija nije osporavala zaključak Općeg suda u tom pogledu.

44 — Vidjeti presudu u predmetu Roquette Frères, EU:C:2002:603, t. 49. i navedenu sudsku praksu.

45 — Vidjeti presude u predmetima Bernh Larsen Holding AS i drugi protiv Norveške, navedenu gore u bilješci 18., t. 171. i 172.; Klass i drugi protiv Njemačke, 6. rujna 1978., t. 47. i 52., serija A, br. 28; Z protiv Finske, 25. veljače 1997., t. 103., Reports of Judgments and Decisions 1997-I i Delta Pekárny AS protiv Češke Republike, navedenu gore u bilješci 22., t. 92.

46 — Vidjeti presudu u predmetu Dow Benelux, EU:C:1989:379, t. 18.

111. Nadalje, napominjem da je Komisija u svojim očitovanjima pred Općim sudom priznala da dokumenti pronađeni tijekom prve pretrage pružaju dodatne informacije, uz one koje su već postojale u njezinim spisima. Komisija je osobito izričito istaknula kako se činilo da dokumenti DUSS upućuju na moguću povredu čiji su narav i opseg djelovali značajnije od povrede koja je bila predmet prethodno zaprimljene pritužbe. Komisija je na raspravi naglasila ograničenu narav informacija koje su o drugoj mogućoj povredi bile dostupne prije početka prve pretrage.

112. Stoga se ne može isključiti mogućnost da informacije kojima je Komisija raspolagala prije pronalaska dokumenata DUSS nisu bile dovoljne za provedbu pretrage prema članku 20. stavku 4. Uredbe br. 1/2003. U svakom slučaju, čak i da je Komisija imala dovoljno dokaza da naredi *ad hoc* pretragu u pogledu druge moguće povrede, ne vidim na koji bi način to bilo dovoljno da se isprave posljedice očite povrede članka 20. stavka 4. Uredbe br. 1/2003.

113. Kao četvrto, činjenica da su neki dokumenti DUSS fotokopirani tek nakon što su žalitelji obaviješteni o drugoj odluci o pretrazi nije relevantna. Budući da je Komisija te dokumente pronašla tijekom prve pretrage te ih stavila na stranu planirajući ih kasnije kopirati, ne može se smatrati da su oni prikupljeni na temelju nove odluke.

114. Ti su dokumenti pronađeni tijekom pretrage koja je bila nezakonita jer su u sklopu nje tražene informacije o drugoj mogućoj povredi. Kao takva, ova se postupovna pogreška ne može „ispraviti“ usvajanjem nove odluke o pretrazi (ili eventualno izdavanjem zahtjeva za pružanje informacija na temelju članka 18. Uredbe br. 1/2003).

115. Suprotnim tumačenjem oduzela bi se učinkovitost zabrani iz članka 28. Uredbe br. 1/2003. Komisija bi u praksi mogla zanemariti postupovna pravila predviđena tom uredbom, uključujući ona iz njezina članka 20. stavka 4., te zaobići zabranu iz članka 28., s obzirom na to da bi svaki nezakonito pronađen dokument lako mogao biti „ozakonjen“. Nevezano za pitanje usklađenosti s prethodno navedenom sudskom praksom ESLJP-a, Uredba br. 1/2003 ne može se tako tumačiti.

116. Točno je da je Sud u predmetu PVC zaključio da činjenica da je Komisija prikupila dokumente u pogledu određenog predmeta ne znači da se ti dokumenti, u skladu sa zakonskim ovlastima, ne mogu zahtijevati i upotrijebiti kao dokaz u nekom drugom predmetu. Posljedično, Sud je zaključio da je, s obzirom na to da je Komisija iznova prikupila dokumente osporavane u tom predmetu na temelju odobrenja i odluka te ih upotrijebila u svrhu predviđenu tim odobrenjima i odlukama, pravo odnosnih poduzetnika na obranu bilo poštovano [47].

117. Međutim, činjenično stanje u tom predmetu znatno je drukčije od onoga u ovom predmetu. Naime, u predmetu PVC nijedna od stranaka nije tvrdila da je Komisija tijekom prve pretrage počinila ikakvu pogrešku – za razliku od ovog predmeta. Osim toga, odnosni su poduzetnici, prema zahtjevu Komisije, dobrovoljno dostavili nove kopije odnosnih dokumenata [48]. Naprotiv, u ovom postupku Komisija se oslanjala na preslike upravo onih dokumenata koje je nezakonito prikupila tijekom prve pretrage.

118. Smatram da je pristup Općeg suda u predmetu PVC razuman [49]. Ponovno ističem da je svrha članka 28. onemogućiti Komisiji da zaobilazi pravila, kako bi se zaštitila prava poduzetnika koji su predmet istrage. Tumačenjem da se dokumenti prikupljeni u kontekstu istrage ne mogu u budućnosti upotrijebiti u drugom kontekstu – čak i ako nijedno postupovno pravilo nije zaobiđeno te ako su bila poštovana prava odnosnih poduzetnika na obranu – proširivalo bi se područje primjene članka 28.

47 — Vidjeti presudu u predmetu PVC, EU:C:2002:582, t. 294. do 307.

48 — Vidjeti osobito točke 470. i 471. prvostupanjske presude: presuda u predmetu PVC, T-305/94 do T-307/94, T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, EU:T:1999:80.

49 — *Ibid.*, t. 477.

Primjerice, nema razloga da se zabrani upotreba inkriminirajućeg dokumenta koji Komisija pronađe tijekom pretrage ili prikupi na temelju zahtjeva za pružanje informacije o nekoj drugoj povredi u kasnijoj istrazi – pod uvjetom da se naknadno pronađe ili prikupi kopija istog dokumenta, u kontekstu te nove istrage, u skladu s pravilima iz Uredbe br. 1/2003.

119. Međutim, u ovom predmetu to nije slučaj.

120. Kao peto i posljednje, smatram da je jednako nevažno – što Komisija naglašava u svojim očitovanjima – da zastupnici žalitelja koji su „pratili" njezino osoblje tijekom pretrage nisu tada iznijeli nikakav prigovor [50] niti su zatražili da se službena pritužba unese u izvješće koje je Komisijino osoblje sastavilo na kraju pretrage.

121. Kao prvo, ni u jednoj se odredbi Uredbe br. 1/2003 ili Poslovnika Suda ne zahtijeva da poduzetnici odmah u toj fazi iznesu moguće prigovore o određenom pitanju te iz tih odredbi ne proizlazi da se to pitanje pred sudovima Europske unije neće moći razmotriti ako oni to propuste učiniti. Činjenica da poduzetnik u tom trenutku ništa ne poduzima ne znači da prihvaća moguće Komisijino nezakonito postupanje. Kao drugo, zastupnicima poduzetnika može biti teško odmah raspoznati moguće Komisijine povrede postupovnih pravila. Njezino osoblje nije dužno pružiti nikakvo posebno objašnjenje ili opravdanje u pogledu, primjerice, vrste dokumenata ili materijala koje traži, ili razloga pretrage određenog ureda.

122. S obzirom na navedeno, budući da je Komisija dokumente prikupljene u suprotnosti s pravilima iz Uredbe br. 1/2003 upotrijebila kao osnovu za usvajanje druge i treće odluke o pretrazi, zaključujem da se te odluke trebaju poništiti.

VII – **Troškovi**

123. Ako se Sud bude slagao s mojom analizom žalbe, tada, u skladu s člancima 137., 138., 140. i 184. Poslovnika, žaliteljima treba naložiti – s obzirom na to da su bili uspješni samo u pogledu dvaju od četiriju žalbenih razloga – da snose polovicu svojih troškova te da plate polovicu Komisijinih troškova u vezi s ovom žalbom. Komisija bi, pak, trebala platiti polovicu troškova žalitelja te snositi polovicu svojih troškova u vezi s ovom žalbom.

124. U vezi s troškovima u prvostupanjskom postupku, žalitelji su, s jedne strane, bili uspješni u pogledu poništenja druge i treće odluke o pretrazi. S druge strane, potvrđena je valjanost prve odluke o pretrazi. Stoga Komisija treba platiti troškove povezane s predmetima T-290/11 i T-521/11, a žalitelji trebaju platiti troškove povezane s predmetom T-289/11.

125. ESA i španjolska vlada, kao intervenijenti, trebaju sami snositi svoje troškove.

VIII – **Zaključak**

126. U svjetlu navedenih razmatranja, zaključujem da Sud treba:

— ukinuti presudu u spojenim predmetima T-289/11, T-290/11 i T-521/11, Deutsche Bahn i drugi protiv Komisije od 6. rujna 2013., u dijelu u kojem je Opći sud odbio tužbeni razlog o povredi prava žalitelja na obranu u pogledu nepravilnosti koje su utjecale na provedbu prve pretrage;

50 — Osim toga, čini se da Komisijine tvrdnje u tom pogledu nisu točne jer dokumenti povezani s postupkom upućuju na to da su odvjetnici nekih žalitelja prvotno doista prigovorili zbog potrage za dokumentima u vezi s DUSS-om.

— poništiti Odluku Komisije C(2011) 2365 od 30. ožujka 2011. i Odluku Komisije C(2011) 5230 od 14. srpnja 2011.;

— odbaciti žalbe u pogledu ostalih dijelova;

— naložiti žaliteljima snošenje polovice svojih troškova i plaćanje polovice Komisijinih troškova u vezi s ovom žalbom te naložiti Komisiji snošenje polovice svojih troškova i plaćanje polovice troškova žalitelja u vezi s ovom žalbom;

— naložiti Komisiji plaćanje troškova u vezi s predmetima T-290/11 i T-521/11 i naložiti žaliteljima plaćanje troškova u vezi s predmetom T-289/11;

— naložiti španjolskoj vladi i ESA-i snošenje vlastitih troškova.